

برگی از تاریخ شهرستان اقلید

ای وطن ای مادر تاریخ ساز ای مرا بر خاک تو روی نیاز
ای کویر تو بهشت جان من عشق جاویدان من ایران من
ای ز تو هستی گرفته ریشهام نیست جز اندیشهات اندیشهام

یکی از رسالت‌های تاریخ‌نگاران در نظر گرفتن سهم گروه‌های کمتر دیده‌شده در تاریخ است. مگر نه اینکه نقاط دور از مرکز نیز ر ساختن گذشته ما نقش داشته‌اند؟ هرچند سال‌ها دور از زادگاهم زندگی می‌کنم اما هرگز خود را از آن جدا ندانسته‌ام. به‌عنوان یک دانش‌آموخته تاریخ مطلب زیر را در مورد شهر خود اقلید می‌نویسم.

باوجود درخواست‌های مکرر مردم اقلید تشکیل بلدیة (شهرداری) در این منطقه تا مدت‌ها عملی نگردید. شواهد نشان می‌دهد مردم دست‌کم چند مرتبه درخواست ایجاد بلدیة را مطرح کرده بودند. مثلاً در سال ۱۳۰۹ / ۱۹۳۰ م اهالی درخواستی در مورد تشکیل انجمن بلدی و ایجاد بلدیة مطرح کردند. اقلید در دوره پهلوی اول دوازده محله داشت. اهالی معتقد بودند درآمد ناشی از منابع محلی چون قیانداری و تریاک [در آن زمان تریاک در بسیاری از نقاط کشور کشت می‌شد و به سبب مرغوبیت تریاک ایران؛ بخش قابل‌توجهی از آن صادر می‌شد] برای تأمین مخارج بلدیة کاملاً کافی است. آنان به‌طور خودجوش مبالغی پول برای حقوق رفتگر و تهیه چراغ جمع‌آوری کرده و خود در جهت تنویر و نظیف شهر دست‌به‌کار شدند. والی فارس با پیشنهاد ایجاد بلدیة موافق بود اما با توجه به کمی بودجه معتقد بود باید حقوق رئیس بلدیة از عوارض محل پرداخت گردد. رئیس بلدیة همچنین هم‌زمان می‌بایست تصدی امور حکومتی را عهده‌دار باشد. این موضوع که حاکم هم‌زمان ریاست بلدیة را عهده‌دار باشد در شهرهای کوچک بسیار رایج بود و دلیل آن هم این بود که در بودجه معمولاً اعتباری برای حقوق رئیس بلدیة در نظر گرفته نمی‌شد. بااین‌حال وضع وخیم بلدیة‌های کوچک در سطح کشور به‌گونه‌ای بود که بیم آن می‌رفت برخی از آن‌ها به سبب کمی درآمد منحل شوند؛ لذا وزارت داخله با ایجاد بلدیة در اقلید مخالفت نمود. (ساکم: ۰۰۷۹۱۱-۳۵۰) اسناد موجود در آرشیو سازمان اسناد ملی نشان می‌دهد تا سال ۱۳۱۱ / ۱۹۳۲ م امور مربوط به نظیف و پاکیزگی شهر معطل مانده و به‌واسطه وجود آلودگی‌ها مختلف نگرانی از شیوع بیماری‌های مختلف وجود داشت. این وضعیت رئیس صحیة فارس و بنادر را واداشت از والی فارس خواست کند تا به حکمران آباءه دستور دهد راجع به امور صحی و بلدی اقلید اقدامی انجام دهد (ساکمف: ۲۴۱-۲۹۳-۹۸)؛ بااین‌وجود اقلید تا سال ۱۳۱۷ / ۱۹۳۸ م صاحب شهرداری نشد. در نشست ۶ مهر ۱۳۱۷ (۲۸ سپتامبر ۱۹۳۸ م) هیئت‌وزیران مصوب گردید که چون اقلید دارای ۱۲ هزار نفر جمعیت و نود هزار ریال درآمد تقریبی است در آنجا شهرداری تأسیس می‌شود. (ساکم: ۳۵۷۳۳-۲۴۰) ذکر هر دو عامل جمعیت و درآمد به این دلیل است که اگر منطقه‌ای دارای تعداد جمعیت موردنیاز جهت تأسیس شهرداری بود اما درآمد منطقه کافی تشخیص داده نمی‌شد با تأسیس شهرداری در منطقه موافقت نمی‌شد. بعد از ایجاد شهرداری لازم بود برای انجام کارهای حسابداری و اداری از بودجه شهرداری کارمند استخدام شود. با توجه به تعداد اندک مأمورین وصول درآمد دارایی؛ کارهای مالی معوق مانده بود لذا این امر به بخشدار اقلید ابلاغ شد (ساکمف: ۸۱۱۷-۲۹۳-۹۸). از فعالیت شهرداری تازه تأسیس این ناحیة اطلاعات ناچیزی در دست است. سال بعد در تاریخ ۱۳۱۸/۶/۳۱ (۲۳ سپتامبر ۱۹۳۹ م) که به دلیل فاصله زیاد دهستان چهاردانگه از فرمانداری آباءه

تصمیم گرفته شد بخش جدیدی با مرکزیت اقلید ایجاد شود (ساکمف: ۸۱۱۷-۲۹۳-۹۸). سندی به تاریخ ۱۳۱۹/۶/۵ (۲۷ آگوست ۱۹۴۰ م) نشان می‌دهد شهردار اقلید رضا سالاری نام داشت. وی شش کلاس سواد داشته و دو غسلخانه در اقلید ساخته بود. وی همچنین خیابان داخلی اقلید و همچنین کوچه‌ها را که سابقاً امکان عبور سوار را نداشت را ماشین‌رو کرده بود. امیر قلی سالاری، حسابدار شهرداری، نیز راه اقلید به چنار به طول دوازده کیلومتر و عرض ده متر را به هم متصل کرده بود. (ساکمف: ۱۴۴۹۵-۲۹۳-۹۸) از دیگر فعالیت‌های شهرداری اقلید اطلاعات چندانی در دست نیست. با این حال با توجه به تأسیس دیرنگام شهرداری و مشکلات ناشی از کمی اعتبار بعید به نظر می‌رسد شهرداری توانسته باشد اقدامی چشمگیر در جهت رفاه اهالی انجام داده باشد. در آن سال‌ها هنوز اعتبار خاصی برای شهرهای کوچک در نظر گرفته نمی‌شد که البته ناشی از کمی درآمد ملی بود که البته مقدار زیادی از آن هم صرف بودجه ارتش می‌شد. جالب است بدانیم در واپسین سال‌های حکومت پهلوی اول ۱۳۱۷ / ۱۹۳۸ م اقداماتی در شوسه کردن راه اقلید به آفاده صورت گرفت اما این کار را مالکان و مردم انجام دادند و نه دولت. جالب توجه آنکه اداره راه فارس انجام این کار را وظیفه اداره راه اصفهان می‌دانست. (ساکم: ۰۴۸۰۹۵ - ۳۹۳). در سال ۱۳۱۹ / ۱۹۴۰ م شهرداری ساخت ساختمان شهرداری را به مناقصه داد. (۰۷۸۷۰۶ - ۲۹۳) در سال ۱۳۲۰ / ۱۹۴۱ م شهرداری یک نفر پزشک استخدام و سه هزار ریال اعتبار برای تهیه دارو در نظر گرفت اما اختلاف نظر بین وزارت بهداشت و کشور تا حدودی برای اهالی دردرساز شد؛ زیرا هرکدام مدعی بودند استاندار نظامی فارس برای در نظر گرفتن این امر در بودجه باید با آن‌ها مکاتبه می‌کرده است!! (ساکم: ۶۸۸۴ - ۳۵۰).

منابع:

اسناد انتشار نیافته سازمان اسناد ملی

۳۵۰-۰۰۷۹۱۱

۲۴۰-۳۵۷۳۳

۳۹۳-۰۴۸۰۹۵

۲۹۳-۰۷۸۷۰۶

۳۵۰-۶۸۸۴

اسناد انتشار نیافته سازمان اسناد ملی واحد فارس:

۹۸-۲۹۳-۲۴۱

۹۸-۲۹۳-۸۱۱۷

۹۸-۲۹۳-۸۱۱۷

۹۸-۲۹۳-۱۴۴۹۵

وزارت مالیه

سواد تصویبنامه: ۸۵۴۵ مورخه: ۱۷/۷/۱۹ وزارت اداره: که اصل آن بنمره: ۳۰۸۹۲ ثبت شد

دیوان درآمد - دیوان کارهای درونی

هیئت وزیران در نشست ششم مهرماه ۱۳۱۷ انظر به پیشنهاد شماره ۱۴۷۴۵/۲۴۷۹۳
۱۷/۴/۱۹ و ۱۷/۴/۱۸ و ۲۸۷۴۹/۵۶۳۱۸ - ۱۷/۷/۱۲ دیوان کارهای درونی تصویب نمودند
که چون اقلید در حدود ده دوازده هزار نفوس و نود هزار ریال درآمد تقسیمی دارد شهردار
در آنجا تاسیس گردد.

تصویبنامه در رد نثر نخست وزیر است. نخست وزیر - محمود جم
اجرا شود صالح ۱۷/۷/۱۲

رونوشت مطابق اصل است

مهم

۱۷ / ۴۰۸۱۸۲ / ۱

رونوشت با اداره به بندگی ارسال میشود. رئیس اداره دفتر وزارت دارائی - پهنیا

Handwritten signatures and dates in blue ink, including a large signature and the date ۱۷/۷/۱۹.

گنجی

اداره شهر داری اقلید ساختمان سجد ستگاه عمارت برای محل شهر داری اقلید را طبق نقشه مصوبه بشرایط زیر بمنافصه برگذار مینماید:

۱ - داوطلبان باید دارای صلاحیت فنی و مالی باشند

۲ - نقشه و مشخصات کامل آن در شهر داری اقلید موجود است پیشنهاد دهندگان برای تحصیل و تکمیل اطلاعات بدبیر خانه شهرداری اقلید و در آباءه بدبیر خانه فرمانداری و در شیراز بدبیر خانه استانداری هفتم مراجعه فرمایند

۳ - پیشنهاد دهنده گان میبایست مبلغ سه هزار ریال بنام سپرده بشهر داری اقلید در شیراز بصندوق دارائی استان هفتم و در آباءه بصندوق دارائی مالی و در اقلید بصندوق دارائی اقلید تحویل نموده و قبض سپرده دریافت و ضمیمه پیشنهاد خود نمایند که در صورت حائز شدن حداقل منافصه و خود داری از انجام عمل مبلغ نامبرده بسرد شهر داری عبط شود و به پیشنهادانی که فاقد قبض سپرده یا چالک بانك یا وجه نقد باشد تریب اثر داده نخواهد شد.

۴ - پیشنهاد دهنده باید تعهد نماید بنا با اختیار شهر داری اقلید و مدتی که در قرارداد ثبتی منعقد میگردد در ظرف همان مدت ساختمان راه تمام و تحویل نماید و کلیه شرایط امور ساختمانی در قرارداد ثبتی تعیین خواهد گردید

۵ - پیشنهاد دهندگان باید پیشنهادات خود را که راجع به منافصه ساختمان عمارت شهر داری اقلید است در پاکت گذاشته و لاک نمایند و ضمناً آدرس کامل تقاضا کننده محتوی مدارك لازم را با قبضه سپرده از تاریخ انتشار لغایت بیست روز در شیراز بدبیر خانه استانداری و در آباءه بدبیر خانه فرمانداری و در اقلید بدبیر خانه شهر داوی تسلیم نموده و رسید دریافت نمایند

۶ - کلیه پیشنهادات تسلیمی بدبیر خانه استانداری هفتم و فرمانداری آباءه و شهر داری اقلید در تاریخ ~~شنبه~~ ^{یکشنبه} ~~یکشنبه~~ ^{دو شنبه} با حضور هیئت نظارت هزینه و در دفتر شهر داری باز و خوانده خواهد شد

۷ - حضور پیشنهاد دهندگان در جلسه رسیدگی و خواندن پیشنهادهای رسیده آزاد و در صورت عدم حضور آنان مانع از باز کردن و خواندن پیشنهادات نخواهد بود

۸ - اداره شهر داری در رد و قبول يك یا کلیه پیشنهادات رسیده مجاز خواهد بود

۲۴۹۲
۹/۹/۱۰

۲-۱
۹۸

مقام نیک ایات صلیبه عظیم فارس دست نکرده

سازد مرقوم حاکم از مقام نیک وزیرت صلیبه دخیله بقدران ادایه صلیبه انترتحت بمناسبت ۲۹/۸/۱۰ در راج به امر نیکتر بدیه
 آیه که بیکرت محرم آیه دینش بود نیارت نمردیم و چون در مرقوم فرود شد که شکر که
 «عوارض که ملت محترم جرات برای بدیه معرفت نمهند در حد دوی است که غلب از دیدت عایدت آنها نکرده محرم
 بدیه معرفت از دیدت فرود که بقا سیکند دهته نه نخرنو و عبادت بهتر است که نیکتر بدیه معلما که تا کباب بدیه نه گفته نه
 تا مرشد» زوفا بوضهر سرین
 عوارض ندوب در رقیه در خور و تقی برای مصارف بدیه مکتوب است و اگر در جایی دیگر عوارض بدیه نکرده مربوط بلیه
 نیت و عوارض بدیه آیه از هر جهت بر این مصارف مکتوب است و بیع زرم سعادت یا تقصد و تکدل آن بدیه نیکتر تقدیرت
 در وقت آیه که در ارسترته نزار نفوس در بیخ است در دای طبعی است چون عوارض آن تقوی مصارف در این بیاید تا چار
 دینت بدیه است و از مصارف عدت عصم ظاهر است که بیخ نه نزار نفوس از حقوق خود محروم دین بهر مان رکف فوطه در
 از نظیف و یا بر بدیه محروم بنده ندر همه عوالم بیده تقاضای نیکتر بدیه آیه در همه حکم نیکتر آن حاکم در او است
 که باب راجه و رقابت نه نزار حکمت زرم و همه خولج به کار نیکتر نکل بهم چهارم از راه ۱۳۰۹
 امدولار سے ناکت ۲ علی احمد وار

Handwritten notes at the bottom right corner, including the name 'علی احمد وار' and other illegible signatures and dates.